

Geordie Greig, *Ontbijten met Lucian*, Ludion, Antwerpen; 272 blz.; € 29,90; ISBN 978 94 61301 15 4

Op 20 juli 2011 stierf Lucian Freud op 88-jarige leeftijd – 8 was zijn geluksgetal – te midden van zijn (erkende) kinderen en kleinkinderen, die in een niet aflatende stroom afscheid van hem kwamen nemen. De journalist Geordie Greig doet er in *Ontbijten met Lucian* verslag van. Hij was er na jarenlange pogingen uiteindelijk in geslaagd het vertrouwen van de zo op zijn privacy gestelde Freud te winnen en mocht daarna veelvuldig aanschuiven bij Clarke's, waar Lucian altijd ontbeet met zijn assistent Dave Dawson. Uit de gesprekken die hij daar met hem voerde, uit interviews met andere betrokkenen – minnaressen, kinderen, vrienden, modellen, kunsthandelaren – én uit bestaande literatuur schiep hij dit 'schildersleven'.

Het resultaat is roddel en achterklap over de nogal incestueuze kunstwereld waarin de schilder zich bevond. Beschrijving en inzicht in het werk van Freud komt slechts zijdelings aan de orde en dan vooral langs lijnen van de opeenvolgende vrouwen en kinderen, ook nog eens chronologisch door elkaar gehusseld. Het boek leest als een trein, maar veel wijzer over Freuds werk en werkwijze word je er niet van. Greig is in de loop der jaren onderdeel geworden van de kring rond de kunstenaar, met als gevolg dat hij veel aandacht heeft voor trivialiteiten. Dat is weliswaar smullen geblazen, maar doet vooral verlangen naar een degelijke kunstenaarsbiografie.

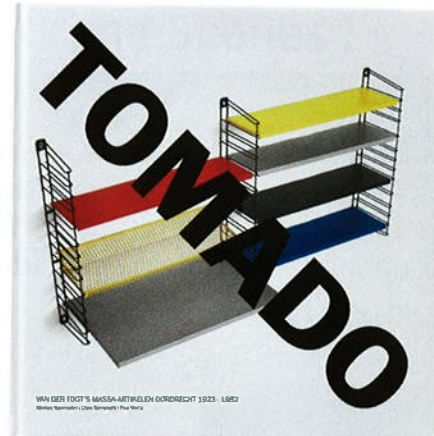
L.R.

Margriet van Eikema Hommes en Elmer Kolfin, *De Oranjezaal in Huis ten Bosch*, Waanders & De Kunst, Zwolle; 288 blz.; € 39,95; ISBN 978 94 91196 57 7

Voor wie nog nooit in de Oranjezaal is geweest, en dat zijn – jammer genoeg – de meesten van ons, en voor wie de replica ervan het afgelopen voorjaar in Den Haag niet heeft bezocht, is het sinds kort toch mogelijk dit uitzonderlijke kunstwerk tot in detail te bewonderen. Dit dankzij kunsthistorici Margriet van Eikema Hommes en Elmer Kolfin die als onderzoekers betrokken waren bij de grootscheepse restauratie van de zaal tussen 1998 en 2001. Ze namen het initiatief om de nieuw verworven inzichten toegankelijk te maken voor een breder publiek. Het resulteerde in een schitterend boek, dat de Oranjezaal in volle glorie in beeld brengt. In heldere taal wordt uitgelegd hoe we de duizelingwekkende en op het eerste gezicht ondoordringelijke beschildering van wanden en gewelven moeten duiden. En dan blijkt dat opdrachtgever Amalia van Solms (1602-75) een dubbele agenda had. Het was niet alleen uit 'loutere liefde' dat zij haar overleden echtgenoot Frederik Hendrik (1584-1647) met grootse kunst wilde eren, maar ook uit politieke overwegingen. Een prinselijke stadhouder in een republiek, hoe moest je die legitimeren? Met een tot in de puntjes uitgedacht decoratieprogramma vol vorstelijke symboliek, uitgevoerd door de twaalf beste schilders uit de zuidelijke en de noordelijke Nederlanden.

MARGRIET VERHOEF

Marlies Hummelen, Chris Reinewald en Paul Mertz, *Tomado – Van der Togt's massa-artikelen Dordrecht 1923-1982*, uitgeverij Boekschap, Hoog-Keppel; 200 blz.; € 29,75; ISBN 978 94 90357 08 5

'In elk huis hoort TOMADO thuis' adverteerde het gelijknamige bedrijf graag. Geldt dit ook voor de onlangs verschenen bedrijfsmonografie? Het fraai vormgegeven boek bevat een schat aan product- en reclamefoto's. Deskundig en levendig beschrijft Marlies Hummelen de opbloei en neergang van dit typisch Nederlandse bedrijf. (1923-82). Groot geworden met onverslijtbare huishoudelijke producten van vertind ijzerdraad als vervanging voor natuurlijke wilgentenen. Aantrekkelijk verpakt en via direct marketing volgens de modernste Amerikaanse technieken aan de man gebracht, bouwde Tomado een ijzersterk merk. Communicatiedeskundige Paul Merz becommentarieert het geestig en puntig. Strategisch internationaal samenwerkend met Moulinex en Ekco hielp Tomado Nederland aan de elektrische koffiemolen en de snelkookpan. Maar het bedrijf produceerde ook voor de handel en landbouw. Hoewel de lopende band al vroeg werd geïntroduceerd, kwam er nog veel handwerk bij kijken. In samenwerking met architect Hugh Maaskant bouwde Tomado bijzondere fabrieken en kantoren. Ook deze komen in het boek uitgebreid aan bod. Chris Reinewald beschrijft de tijdgeest, plaatst Tomado-iconen in internationaal perspectief en signaleert de nodige imitaties. Dat Tomadoproducten een voorbeeld van succesvol 'Dutch Design avant la lettre' waren wordt ontzenuwt, productvormgeving speelde nauwelijks een rol van betekenis! PETER VAN KESTER